

GÖKTEPE (MUĞLA) SİYAH VE BEYAZ MERMERLERİNİN JEOLJİSİ, MALZEME ÖZELLİKLERİ VE ANTİK ROMA DÖNEMİNDEKİ YAYGIN KULLANIMI

A. Bahadır Yavuz¹, Donato Attanasio², Matthias Bruno³

¹ Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Dokuz Eylül Üniversitesi, 35160, İzmir

² ISM-CNR, P.O. Box 10, 00016 Monterotondo Stazione, Rome, Italy

³ Via del Pellegrino 130, 00186, Rome, Italy

(bahadir.yavuz@deu.edu.tr)

ÖZ

Batı Anadolu, Roma İmparatorluğu'nun gerek mimari gerekse de sanatsal amaçlarla blok taş ihtiyacının karşılandığı birçok mermer ocağının bilindiği ve halen keşfedildiği, mermer açısından zengin bir bölgedir. Bu ocakların çoğu sınırlı öneme sahiptir ve sadece yerel ya da bölgesel amaçlara hizmet etmiştir. Bir kısmından ise uzak noktalara ihraç edilen çok değerli ince kristalli beyaz ve renkli mermerler üretilmiştir. Günümüzde bu mermerlerden yapılmış değişik sanat eserleri, Batı Anadolu'da bulunan Antik Roma kentleri dışında Avrupa'da bulunan diğer Antik Roma kentlerinde de bulunmaktadır.

Muğla İli'nin 50 km kuzeydoğusunda ve Afrodisias Antik Kenti'nin 70 km güney batısında bulunan, yaklaşık 0.4 km² lik bir alan içerisinde yayılım sunan 4 ayrı üretim bölgesinde olmak üzere, toplam 19 antik mermer ocağının bulunduğu, ince kristalli süt beyaz ve siyah renkli mermerlerin üretildiği Göktepe mermer sahasının keşfinden önce, Antik Roma döneminde özellikle heykel yapımında kullanılmış, olan ince kristalli kaliteli beyaz ve renkli mermerlerin üretim alanlarının Afyon (İşçehisar), Afyon (Altıntaş), Afrodisias, Carrara (İtalya), Hymetos (Yunanistan), Pentelikon (Yunanistan) olduğu düşünülmektedir. Göktepe mermer sahasının bilinmemesi nedeniyle, mermerden yapılmış sanat eserlerinin kökenlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların bir kısmı eksik ya da hatalıydı. Bu çalışma sonucunda Afrodisias Müzesi, Roma Vatican Müzesi, Roma Capitoline Müzesi, Naples National Müzesi, Danimarka Copenhagen Müzesi, Yunanistan Atina Müzesi ve Roma Ostia Antik Kenti'nde sergilenmekte olan, üretildiği mermer türü bilinmeyen ya da yanlış tespit edilmiş olan, siyah ve beyaz mermerlerden yapılmış 100'den fazla sanat eserinin Muğla Göktepe siyah ve beyaz mermerlerinden yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada Göktepe siyah ve beyaz mermerlerinin jeolojisi, malzeme özellikleri ve Antik Roma dönemindeki yaygın kullanımını araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Antik mermer ocağı, beyaz mermer, Göktepe, Muğla, siyah mermer

GEOLOGICAL AND THE MATERIAL PROPERTIES OF GÖKTEPE (MUĞLA) BLACK AND WHITE MARBLES AND THEIR WIDELY USAGE IN ANCIENT ROMAN TIME

A. Bahadır Yavuz¹, Donato Attanasio², Matthias Bruno³

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Engineering Faculty Department of Geology, 35160, İzmir, Turkey

² ISM-CNR, P.O. Box 10, 00016 Monterotondo Stazione, Rome, Italy

³ Via del Pellegrino 130, 00186, Rome, Italy

(bahadir.yavuz@deu.edu.tr)

ABSTRACT

Western Anatolia is a marble rich region where there are a great number of modern and ancient marble quarries. Marbles known to have been exploited in the area for a long time. Most of the quarries generally have limited reserves, importance and have been exploited for purely local uses. Others, however, produced highly valued white or colored materials which were exploited and exported to long distances and are commonly found in widely spread regions of the Roman Empire. Göktepe marble district spreads over an area of approximately 0.4 km² area, having 4 different production areas and 19 ancient marble quarries 50 km northeast of the Muğla city and 70 km south west of the ancient city of Aphrodisias. Before the discovery of the ancient quarries, the marbles from Göktepe were frequently mistaken as have come from Afyon (İsçehisar), Afyon (Altıntaş), Afrodisyas, Carrara (Italy), Hymetos (Greece) and Pentelikon (Greece). Göktepe marbles has been widely used in Roman times for producing sculptures because of their fine grain size or attractive colors. As the ancient Göktepe quarries were not known until recently, marble works of art made from black and white marbles coming from this area incorrectly identified or not thought to have come from different location.

Based on the results of the present study, more than 100 arts objects made up of black and white marbles on display in the Museum of Aphrodisias, the Vatican Museum in Rome, the Capitoline Museum in Rome, Naples National Museum, Denmark Copenhagen Museum, the Museum of Athens Greece and Rome and Ostia ancient city have been determined to be made from Muğla Göktepe black and white marbles. In this study geological and the material properties of Göktepe black and white marbles and their widely usage in Ancient Roman time were investigated.

Keywords: Ancient marble quarry, black marble, Göktepe, Muğla, white marble